

ХРОНІКА ТА ІНФОРМАЦІЯ

УДК 378.147:4И АНГЛ

ПОНЯТТЯ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У НЕМОВНОМУ ВУЗІ

О.О.ЗАБОЛОТСЬКА – к.пед.н., доцент, Херсонський ДАУ

Традиційно під змістом навчання будь-якого предмета розуміють усе те, чому треба навчити. Так, у дидактиці під педагогічним поняттям змісту навчання розуміють такі компоненти, як система знань про природу, суспільство, мислення, техніку, способи діяльності, систему інтелектуальних і практичних умінь та навичок, досвід творчої діяльності.

Зміст навчання, визначений у дидактиці, – це мовний матеріал, яки" треба засвоїти, а також певні вміння та навички.

Трохи іншу точку зору має І.Л.Бім, яка пропонує відрізнити зміст навчального предмета від замісту навчання.

Під змістом навчального предмета вона розуміє все те, що в традиційній методиці розуміють як зміст навчання. Під змістом навчання (тобто іншим терміном) вона об'єднує поняття "зміст навчального предмета" і "педагогічний процес". Але визначити цей підхід вдалим не можна, так як поняття "зміст навчального предмета", і "учбовий процес" – різнопланові.

Найбільш точно визначення змісту навчання іноземних мов дав З.Л.Скалкін, визначив його як: "Формування у тих, хто навчається, іншої мовної компетенції, яка забезпечує їхню участь у нескладних ситуаціях усного та письмового спілкування, а також подальший саморозвиток".

Зміст, за його розумінням, це багаторівнева, системно взаємнопов'язана категорія ніж поняття, які мають такий простий набір компонентів, як "вміння та навички", "лексико-граматичний матеріал", "тематика"

Таким чином, верхній ярус даного поняття змісту, даного навчального предмета являє собою процес оволодіння системою знань, умінь та навичок з аналітико-синтетичного оперування мовними знаками різних рівнів для передачі будь-якої інформації.

У процесуальному аспекті до змісту іноземної мови, як навчального предмета, входить уся учбова діяльність студентів, яка сприяє розвитку чисто мовних умінь та навичок.

Визначити зміст навчання іноземної мови неможливо без звернення до лінгвістики. Лінгвістика визначає норму мови, точніше при-

йняте мовне вживання мовних засобів, правил, які упорядкують використання цих засобів у мові індивіда.

Вивчення мови як лінгвістичного феномена може забезпечити знання системи мови, але воно не веде до користування цією системою з метою спілкування, що підтверджується практикою навчання англійської мови у навчальному закладі.

Навчання готовим фразам, до співвідносяться конкретними ситуаціями, також не може забезпечити оволодіння іноземною мовою, яка вивчається, оскільки оволодіння мовою можливе тоді, коли засвоєння мовного матеріалу веде до формування у студента системи мови; коли він може будувати свої висловлювання, користуючись правилами, які мають місце у даній мові з точки зору як граматичного забезпечення так і слововживання у акті спілкування.

З вище зазначеного випливає те, що у навчанні англійської мови у немовному навчальному закладі треба користуватися поступовістю навчання від мовлення до мови, тобто треба навчати системі мови через мовлення у процесі спілкування з наперед визначеною метою, цілеспрямовано. Отже, першим компонентом змісту навчання виступає лінгвістичний компонент, який має мовний матеріал: точно підібраний фонетичний, граматичний, лексичний мінімум і мовленнєвий матеріал: приклади мовленнєвих висловлювань різного протягу, ситуативно та тематично обумовлених. Відбір, послідовність і дозування формальних засобів вираження, диктуються потребами суспільства. Навчання граматики, лексики, фонетики потребує спілкування, що може вести до порушення традиційної черги, розгортання системи мови. Спілкування студентів у закладі обмежується учбовим регістром, коли додаток нового матеріалу строго регламентований.

Мовне висловлювання у методиці навчання іноземної мови має вигляд учбової одиниці. Це може бути мовний зразок чи типове речення, діалог-зразок, зразок монологічного висловлювання більшого протягу, ніж речення з ситуації або теми. Лінгвістика допомагає методиці визначити лінгвістичний компонент змісту навчання іноземної мови у немовному навчальному закладі.

Він має як мовний так і мовленнєвий матеріал і, таким чином, він може забезпечити лінгвістичний і екстралінгвістичний зміст навчання цього предмета, той ситуативний контекст, у якому виникає мовлення.

У процесі навчання іноземної мови формується учбова діяльність, студент засвоює мову, у нього виникає механізм мовлення і комунікативна діяльність. Як і будь-яка діяльність мовна діяльність повина мати свій предмет. Таким предметом мовної діяльності у конкретних діях і операціях, які забезпечують роботу тих механізмів мо-

ви, які відповідають за аудіювання; говоріння, читання і письмо є душа.

Як об'єкт навчання у діяльному підході при комунікативній орієнтації виступає мовна дія. Що ж таке мовна дія? У психології ця дія визначається як процес взаємодії його компонентів, який направлено на формування висловлювання у конкретній ситуації спілкування.

Таким чином, діалоги, бесіди, тексти, будь-які усні та письмові мовні утворення матеріалізуються тільки у результаті мовних дій.

Мовні дії однак можливі у тому випадку, коли володіння мовним і мовленнєвим матеріалом у кожному пункті учбового процесу доведено до рівня навичок та вмій.

О.С.Леонтьєв вважає мовними навичками мовні операції, виконання яких доведено до рівня досконалості. Володіння іноземною мовою – це володіння системою мовних навичок.

Мова існує у психіці людини спочатку у вигляді таких навичок, які можуть бути реалізовані у будь-якій момент. Уміння зумовлюють творчу діяльність. Вона пов'язана, з мисленням, емоціями, уявленнями.

Психологія дозволяє визначити другий компонент змісту навчання іноземної мови у немовному навчальному закладі (у нашому випадку – навчання англійської мови) – це формування навичок та вмій для користування вивченою мовою з комунікативною метою.

Ще один компонент змісту навчання: методологічний – навчання раціональним засобам навчання, пізнання нової мови і формування вмій практично використовувати його з метою спілкування.

Вирізнення цього компоненту зроблено тому, що без раціональних засобів навчання, без формування у тих, хто навчається, умій користуватися засобами навчання іноземної мови: підручником, граматичним довідником, словником, а також магнітофоном та іншими технічними засобами навчання і без виховання культури розумової праці, чіткого планування самостійної системної роботи, оволодіти іноземною мовою не можливо навіть на рівні вимог, які сформулювала програма, що успіх у володінні іноземною мовою буде визначатися тим, як вони будуть займатися самі, працювати на уроці і поза уроком.

Деякі операції, які будуть запропоновані далі, зможуть допомогти розуміти текст на іноземній мові, розробити та здійснити цілий ряд вправ до тексту. До таких операцій відносять:

1. Операцію здогадки.
2. Операцію семантизації (вирізнення у тексті його структури).
3. Операцію топікалізації (зменшення тексту до мінітексту, або ситуації, яка має точний зміст).
4. Операцію структурування.

5. Операцію класифікації (підбір явищ, які підходять до змісту тексту).
6. Операцію категоризації (відбір явищ, які мають необхідну категорію).
7. Операцію перебудови (перебудова тексту у новий).
8. Операцію заміщення (зміна слів, словосполучень другими, які подаються до вибору).
9. Операцію порівняння.
10. Операцію вирізнення (вирізнення слідства з причини).

Але не треба забувати, до усі ці процеси будуть більш якісні коли вони будуть проходити під керівництвом викладача. І увага викладача буде спрямована на індивідуальний розвиток особистості тих, хто навчається, на рівень розвитку рецептивних вмінь та навичок.